

СЮЖЕТ ДОБИ: ДИСКУРС ШІСТДЕСЯТНИЦТВА В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХХ СТОЛІТТЯ

2013 року у видавництві “Академперіодика” побачила світ унікальна книга *Людмили Тарнашинської* “Сюжет доби: дискурс шістдесятництва в українській літературі ХХ століття”.

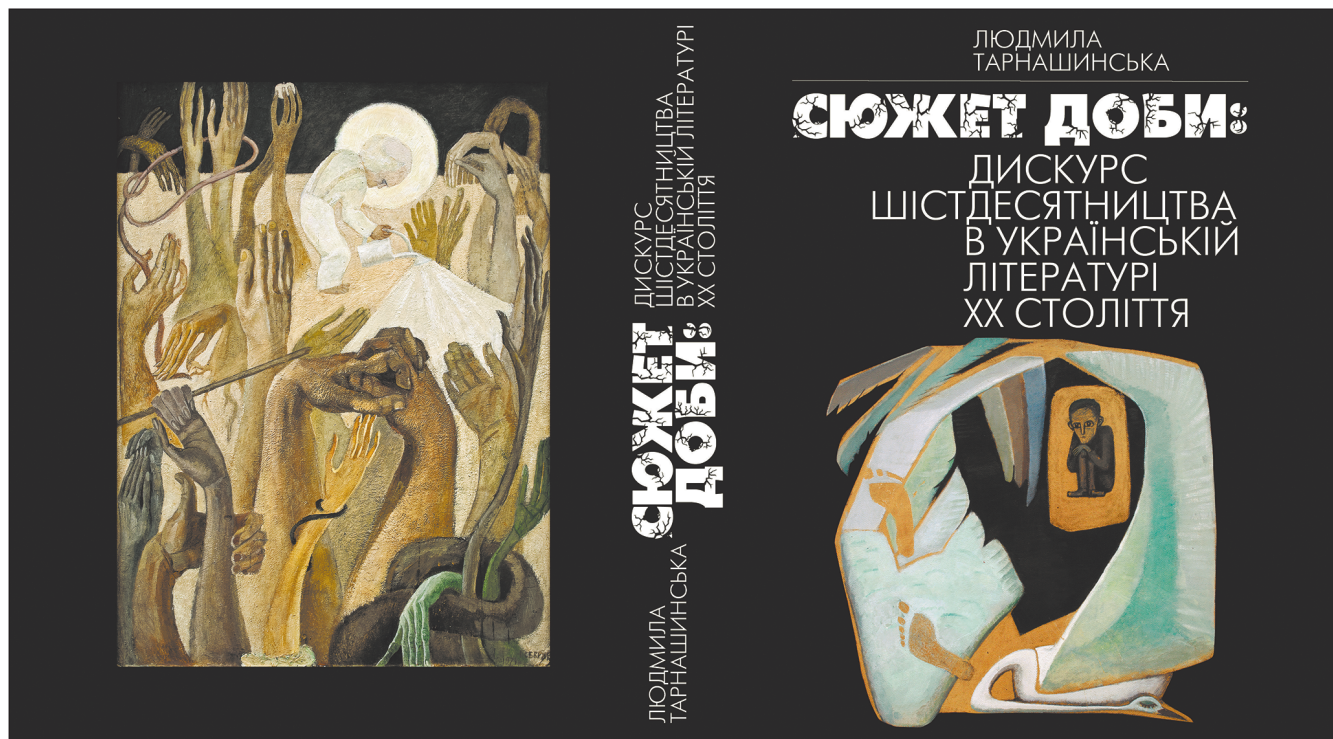
Вперше у вітчизняному літературознавстві проблематику українського шістдесятництва досліджено системно й у різних смислових проекціях та в його парадигмальних зв'язках: від “больових точок” методологічних аберацій — через пошук оптимальної теоретико-методологічної моделі — до національно-ідеологічних контекстів, світоглядно-філософських, аксіологічних підвалин цього явища та художньо-естетичних, жанрово-стильових та системно-образних актуалізацій та модифікацій художньої свідомості його репрезентантів. Така комплексна праця стала можливою завдяки розширенню теоретико-методологічної парадигми: використання потенції літературознавчої антропології поєднується тут із міждисциплінарними підходами, зокрема, синергії літературознавства з філософією, культурологією, психологією та ін., що загалом постає як soft-методологія (м'яка методологія).

У розрізі запропонованої концепції, що актуалізує можливості дискурсивної практики інтеракції, українське шістдесятництво постає явищем-синергеном

як у “духовній ситуації” своєї доби, так і в окремих темпоральних проекціях, що дозволило також простежити його топологію й еволюцію як літературного покоління. Репрезентована концепція українського шістдесятництва як зразка солідаризованості покоління, орієнтованого на пошуки “полісутнісного Ното” у вимірах національної ідентичності й відходу від приписів соцреалізму, значно розширює й поглиблює уявлення про це резонансне в історії української літератури явище.

Видання присвячене світлій пам'яті *Михайлини Коцюбинської*; ілюстроване фоторепродукціями творів *Галини Севрук*. На кольоровій вклейці фоторепродукції робіт *О. Заливахи, А. Горської, В. Зарецького*.

Науковий консультант: доктор філологічних наук, професор, академік НАН України *М.Г. Жулинський*. Рецензенти: *Дончик В.Г.*, академік НАН України, доктор філологічних наук, професор; *Гнатюк М.М.*, доктор філологічних наук, професор кафедри теорії літератури та компаративістики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; *Моренець В.П.*, професор, доктор філологічних наук, віце-президент з науково-навчальних студій Національного університету “Киево-Могилянська академія”. ■

Академічна серія книг про видатних сучасників

Почну з традиційної фрази: 2013 рік був багатим на знаменні ювілеї. На цей рік припало 95-річчя Національної академії наук України та її незмінного понад півстоліття президента — академіка **Бориса Євгеновича Патона**. Наукова громадськість відзначила 110 років від дня народження президента Академії наук Союзу Радянських Соціалістичних Республік у 1975—1986 роках. академіка **Анатолія Петровича Александрова**, 100 років від дня народження засновника грудної та серцево-судинної хірургії в Україні академіка **Миколи Михайловича Амо-**

сова, 90 років від дня народження батька української кібернетики академіка **Володимира Михайловича Глушкова**... А ще були 20-річчя від дня заснування Міжнародної асоціації академії наук, започаткованої за ініціативи Б.Є. Патона, ювілеї інших видатних учених і наукових установ. Тому 2013 ознаменувався новими змістовними книгами і науковими розвідками, цікавими статтями, документально-художніми фільмами, урочистими конференціями, зустрічами та презентаціями.

Видавничому дому "Академперіодика" Національної академії наук України надзвичайно поталанило: ми одержали від Академії почесне доручення — виготовити книги до знаменних дат. Так було продовжено серію книг про видатних вчених, започатковану на виконання рішення Президії НАН України у 2010 році.

Відкривала серію книга про академіка **Мстислава Всеволодовича Келдиша** — всесвітньовідомого вченого і організатора науки, математика і механіка, президента Академії наук СРСР у 1961—1975 роках: **"М.В. Келдиш та українська наука"**. Напередодні Другої світової війни молодий вчений **Мстислав Келдиш** здійснив розрахунки, які дозволили вирішити проблему вібрації авіаційних конструкцій (флаттеру), яка тоді була головною перешкодою розвитку швидкісної та реактивної авіації. Пізніше М.В. Келдиш плідно співпрацював разом з **С.П. Корольовим** та **І.В. Курчатовим** і багато зробив для створення ракетно-ядерного щита своєї країни, для вивчення й освоєння космосу. Під орудою М.В. Келдиша зміцніла і розквітла фундаментальна академічна наука, він активно підтримував нові наукові напрями — кібернетику, квантову електроніку, молекулярну біологію та генетику. Багато подорожував, відвідував наукові установи і дослідні підприємства, був частим гостем у багатьох наукових осередках України.

Основний масив книги складають довідкові матеріали, зібрані й упорядковані працівниками Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Це виступи та інтерв'ю М.В. Келдиша щодо розвитку науки в Україні, публікації та фотоматеріали про його візити до України і спогади вітчизняних вчених про співпрацю з ним. Деякі з цих матеріалів оприлюднено вперше. Наведено також бібліографію праць Мстислава Всеволодовича, публікацій про нього та його зв'язки з Україною.

Другу книгу з серії присвячено винятковій події — 50-річчю обрання **Бориса Євгеновича Патона** президентом Академії наук УРСР (нині Національна академія наук України): **"Б.Є. Патон: 50 років на чолі Академії"**. Від того дня далекого 1962 року він незмінно очолює цю провідну наукову організацію нашої держави. У книзі, окрім ґрунтового нарису про життєвий і творчий шлях Бориса Євгеновича, наведено документи про обрання його президентом Академії з 1962 до 2009 року, інші біографічні документи. Цікавими є автобіографія та перелік наукових робіт і винаходів Б.Є. Патона, написані у 1944 року.

Шістсот сторінок книги займають статті видатних українських та російських учених про Бориса Євгеновича, його наукові здобутки, роботу організатором науки, співпрацю з галузевими академіями наук та освітянськими закладами в Україні та за кордоном, внесок у розвиток нових наукових напрямів і шкіл, підтримку молодих фахівців і організацію участі НАН України у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, висвітлено роль Б.Є. Патона у розвитку ракетно-космічної техніки та космічних досліджень, як державного та громадського діяча. Прикрашають книгу великий блок фотоматеріалів і список літератури про життя і діяльність президента НАН України.

Три наступні книги випущені ВД "Академперіодика" НАН України у 2013 році. Перша з них — **"А.П. Александров та українська наука"**, присвячена 110-річчю від дня народження президента АН СРСР у 1975—1986 рр., видатного ученого-фізика й організатора науки, безпосереднього учасника формування науково-технічного, економічного й оборонного потенціалу Радянського Союзу. Найбільший внесок він зробив у розвиток ядерної енергетики та атомної промисловості — це потужні ядерні реактори й атомний підводний і надводний флот.

Анатолій Петрович народився в Україні, неподалік від Києва, навчався у Київському університеті і лише 1930 року переїхав до Ленінграду на запрошення академіка А.Ф. Йоффе для роботи у Фізико-технічному інституті. Проте ніколи не поривав зв'язків з Україною, часто приїздив до Києва та інших наукових і промислових її центрів. Наприклад, організувавши у 1978 році. Раду з координації наукової діяльності академій наук союзних республік, перше засідання провів у Києві.

Книгу побудовано так само, як і видання про М.В. Келдиша: багато сторінок займають фотоматеріали, документи і матеріали про роль А.П. Александрова у розвитку науки в Україні, публікації та документи про його відвідини, бібліографію його праць і публікацій про нього та його зв'язки з Україною, що їх ретельно збирали працівники Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Ґрунтовний нарис про його науково-організаційну діяльність доповнюють спогади видатних українських науковців про плідну співпрацю з цим непересічним дослідником, талановитим вченим і прекрасною людиною.

Видання, підготовлене і випущене до 90-річчя від дня народження видатного вченого у галузі кібернетики, обчислювальної техніки та їх застосування, назване **"В.М. Глушков. Минуле, що лине у майбутнє"**. У книзі, дбайливо упорядкованій учнем академіка **В.М. Глушкова** — членом-кореспондентом НАН України **Т.П. Мар'яновичем**, у спогадах друзів і колег розкрито надзвичайне наукове провидіння й багатогранна талановитість Віктора Михайловича, його активна громадська діяльність, уважне ставлення до тих, хто працював разом із ним. Деякі статті присвячені тому, як учні продовжують справу свого Вчителя, як розвиваються його наукові ідеї, які його напрацювання живуть і далі та слугують поступу вітчизняної і світової науки. Ще у 1950-ті роки Віктор Михайлович ставився до електронно-обчислювальних машин як до універсального інструменту для опрацювання, передавання та зберігання інформації будь-якої природи, як до перспективного засобу комунікації, що і стало першопричиною тріумфального розвитку кібернетики в Україні. Він ініціював роботи зі створення штучного інтелекту, опрацювання теорії складних систем з метою моделювання усіх сфер діяльності суспільства, формування систем керування й комп'ютеризації державного управління. **В.М. Глушков** зумів передбачити бурхливий розвиток інформаційного суспільства, а деякі його ідеї ще очікують втілення.

Остання на сьогодні книга в цій серії — **"М.М. Амосов. До 100-річчя від дня народження"**. Вона укладена дочкою видатного хірурга, який порятував життя десяткам тисяч людей, **Катериною Миколаївною Амосовою**. У книзі, окрім статей про яскраве життя і невпинну працю академіка Миколи Амосова, вміщено повний текст однієї з найкращих його книг "Думи і серце". Науковець, хірург, організатор науки, засновник наукових шкіл біологічної та медичної кібернетики, активний громадський діяч, директор Інституту серцево-судинної хірургії, депутат Верховної Ради СРСР, патріот, філософ і письменник... Йому належить одне з перших досліджень сучасного стану українського суспільства і чітке формулювання національної ідеї України часів незалежності. Він запропонував своє бачення ідеологічного розвитку і концепцію відбудови України, ще усередині 1990-х років наголошуючи, що перспективний шлях для нашої держави — на захід, до європейських демократичних цінностей та економічних моделей.

Понад усе він цінував людське життя, намагаючись порятувати кожного і болісно переживаючи кожну невдачу, не приховував своїх поразок, ретельно аналізував їх, щоби уникнути помилок надалі. Тому що помилки, за його висловом, "не дають забувати про головне... А що головне? Може, совість?" ■

Анна Радченко

канд. геол. наук,

заступник директора

ВД "Академперіодика" НАН України

Колаж **Є.О. Ільницького**